

חיוב נשים במצות עשה דשמיטה I

1. מנחת חינוך, מצוה קי"ב

והנה הרב המחבר כ' לעיל פ' משפטים דיני מצוה זו וכ' שהוא קשר עם העשה דשם ואח"כ כתב דנוהג בזכרים ובנקבות אם כן העשה זו ג"כ נוהג בזכרים ובנקבות, (1) ובעבודות שעוברים בלא תעשה גם כן כגון זריעה דעת הרב המחבר במ' רצ"ו דכל היכא דיש לאו גם כן מוזהרים הנשים אף על העשה אף דמצות עשה שהזמן גרמה ע"ש לענין י"ט ודעת תוספות קדושין אינו כן ומובא כמה פעמים בחיבור זה. על כל פנים ניחא לדעת הרב המחבר דנשים גם כן מוזהרים אך בחרישה דאינו רק עשה וה"ל מצות עשה שהזמן גרמא א"כ יהיו נשים פטורים ממצוה זו ומד' הרהמ"ח נראה דאין חילוק וגם בר"מ אין מבואר שום חילוק לענין שביעית בין זכרים לנקבות.

(2) אך כבר כתבתי במצות שבת לענין שביעת בהמה על פי ד' ריטב"א קדושין על ק' תוס' שהקשו ל"ל במילה אותו ולא אותה דאין הנשים מצווין על מילת בניהם תפ"ל דה"ל מצות עשה שהזמן גרמא דנוהג רק ביום ותי' הריטב"א דכלל זה דמצות עשה שהזמן גרמא פטורות אינו רק במצוה דבגופו תפילין וציצית וכדומה אבל מצות מילה אינו בגופו אינו בכלל זה וגם נשים חייבות ע"כ צריך מיעוט אותו ולא אותה אם כן גבי שביעת בהמה דגם כן אין המצוה בגופו רק מצווה על בהמתו ע"כ נשים חייבות ולא ה"ל בכלל מעשהו ג"כ ע"ש ה"נ לפמ"ש דעשה בעבודת הארץ הוא כמו ש"ב דמצווים אנחנו על שביעת הארץ א"כ אין המצוה בגופו ונשים ג"כ מצווים על העשה כמו אנשים דאינו בכלל מעשהו ג"כ כנ"ל ברור.

2. בבלי קדושין דף כ"ט.

איהי מנלן דלא מיחייבא? דכתיב: כאשר צוה אותו אלהים, אותו - ולא אותה. אשכחן מיד, לדורות מנלן? תנא דבי ר' ישמעאל: כל מקום שנאמר צו - אינו אלא זירוז מיד ולדורות; זירוז - דכתיב: וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו, מיד ולדורות - דכתיב: מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם.

3. בראשית פרק כ"א פסוק ד'

וַיִּמַל אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק בְּגֹוֹן-שְׂמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱתֹו אֱלֹהִים:

4. ריטב"א שם

ואיהי מנא לן דלא מיחייבא למול את בנה. וכי תימא למה לי קרא תיפוק לי דהא מצות עשה שהזמן גרמא היא דמילה ביום ולא בלילה ונשים פטורות, איכא למימר דהתם הוא במצוה דנפשה אבל הכא במצוה דבנה הוה אמינא דמיחייבא דלא גרעה מבית דין דמחייבי למימהליה להכי איצטריך קרא למיפטרה דכתיב אותו ולא אותה

5. רמב"ם, מילה ג:א

המל מברך קודם שימול אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה, אם מל בן חבירו, ואם מל את בנו מברך וצונו למול את הבן, ואבי הבן מברך ברכה אחרת, ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו, מצוה על האב למול את בנו יתר על מצוה שמצווין ישראל שימולו כל ערל שביניהן, לפיכך אם אין שם אביו אין מברכין אחריה ברכה זו, ויש מי שהורה שיברכו אותה בית דין או אחד מן העם, ואין ראוי לעשות כן.

השגת הראב"ד: ואבי הבן מברך ברכה אחרת וכו' ואין ראוי לעשות כן. כתב הראב"ד ז"ל א"א מסתברא כמ"ד ב"ד או מיוחד שבעם מברך ונהגו אצלנו שהסנדקוס מברך.

6. תוס' שם

אותו ולא אותה - וא"ת למ"ל קרא תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא הוא שנימול בשמיני ללידתו ונשים פטורות וי"ל כיון דמיום השמיני והלאה אין לה הפסק לאו זמן גרמא הוא וא"ת אכתי מ"ע שהזמן גרמא הוא דאין מלין אלא ביום כדאיתא בפרק הערל (יבמות דף עב.) וי"ל דאתיא כמ"ד התם דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה.

7. בבלי שבת דף קל"א:-קל"ב.

מילה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר מנא ליה לרבי אליעזר הא? אי מכולהו גמר - כדאמרינן. ועוד: מה להנך - - שכן אם עבר זמנה בטלה...

רב אחא בר יעקב אמר: אמר קרא שמיני, שמיני אפילו בשבת. האי שמיני מיבעי ליה למעוטי שביעי! - שביעי - מבן שמנת ימים נפקא. - ואכתי מיבעי ליה, חד - למעוטי שביעי, וחד - למעוטי תשיעי; דאי מחד הוה אמינא: שביעי הוא - דלא מטא זמניה, אבל משמיני ואילך - זמניה הוא!

8. תוס' רי"ד שם

איהי מנלן דלא מיחייבא דכתיב אשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה אי קשיא ומאי איצטרכינן לקרא תיפוק לי' דהוויא לה מילה מצוה שהזמן גרמא חדא דכתיב וביום השמיני ימול וחדא דאין מצות מילה אלא ביום ולא בלילה כדאיתא במגילה שאין מוהלין אלא ביום והתינח מיום שמיני לא קשיא שאין היום קבוע וידוע בשנה מה שאין כן ביום שמיני של מילה אבל זה שאין מצות מילה נוהגת בלילה אלא ביום קשיא...

תשובה היכי אמרינן דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות הני מילי מצוה דתליא בגופה והיא אינה מצווה אלא לזמן ידוע ולא בכל זמן אבל מצוה דלא תליא בגופה כגון למול את בנה אף על גב דמילת הבן יש לה זמן נהי דקבוע הזמן לבן הנימול אבל האב שצויהו הבורא להתעסק במילת בנו העסק ההוא אין לו זמן שבין ביום ובין בלילה יטרח ויכין צרכי מילת בנו והלכך אי לאו אותו הוה מחייבינן גם האשה ואין זמן הקבוע לכן פוטרה דהוה אמינא היא תתעסק בין ביום בין בלילה עד שתמול את בנה בזמנו...

9. תוס' מגילה דף כ. ד"ה דכתיב

והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה אינה בלילה אם כן הוויא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי בפ"ק דקדושין (דף כט. ושם) קרא דאותו לומר דאשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמצוה ושמחה והקהל דלית בהו כרת ומנייהו ממעטינן נשים אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה שלש עשרה בריתות הוה אמינא דמחייב בהו נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא בזמנה וכמאן דאמר דנוהגין בין ביום בין בלילה.

10. רמב"ן, שבת דף ק"ל.

ואף על גב דאמרינן בגמ' (קל"ג א') אי דאיכא אחר ליעביד אחר משום דכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב, ה"מ במקום שאפשר שיתקיימו שניהם לגמרי אבל שבת ומילה הואיל וניתנה שבת לידחות אצל מילה גופה ניתנה לדחות אף במכשירי מילה ואין מחזרין עליהן אם אפשר בענין אחר כיון שמלאכה זו לצורך מילה או מכשיריה היא נעשית דכולי[ה] מעשה דמילה אריכתא הוא...